

Ганнівка вистояла під «градами» і мінометами

Ганнівка – це село, що на межі Криворіжжя та Бериславського району Херсонщини. Фронтowa зона, куди прибула команда журналістів, а з ними – і автор цих рядків, представник Криворізького міського правозахисного товариства і кореспондент газети «Промінь Просвіти Є». Від самого початку і до повернення, здійснювався супровід представниками районної військової адміністрації. Вони ретельно спланували подорож.

І ось перший блокпост на виїзді з Кривого Рогу. Не спішно і трохи стомлено від гарячого сонця нас відряджають правоохоронці та нацгвардійці. А попереду інші блокпости. Чим ближче до передової, тим більше сконцентровані в своїй увазі та обачніші в поведінці вартові на блокпостах. Далі – пряма дорога, таблички на узбіччі... Якщо вдивитися в насадження уздовж траси, то можна побачити зрізані осколками стовбури молодих дерев та сліди від куль.

Нарешті Ганнівка. Тут – посічені осколками автівки, брами, стіни. Деінде – пошкоджені або спалені вщент будівлі. Така ось картина нам відкрилась. Ми відвідали одне з підприємств, яке було обстріляне «градами» в червні.

– Снаряди впали зненацька, – згадує Владислав Баранов, працівник підприємства, – хлопці не встигли сховатися і в результаті – двоє поранених, а один 29 річний чоловік загинув, а напередодні у нього в сім'ї народилася дитина.

Постійно – канонада, постійно чути вибухи: то десь далеко, то ближче. Вони змушують гостей повертати голови туди-сюди й озиратися. А місцеві вже звикли до цього.

Окупантів посунули від села наші воїни ЗСУ. А ще на почат-

ку літа ворожі танки наближалися на відстань пострілу прямим наведенням і працювали ворожі міномети.

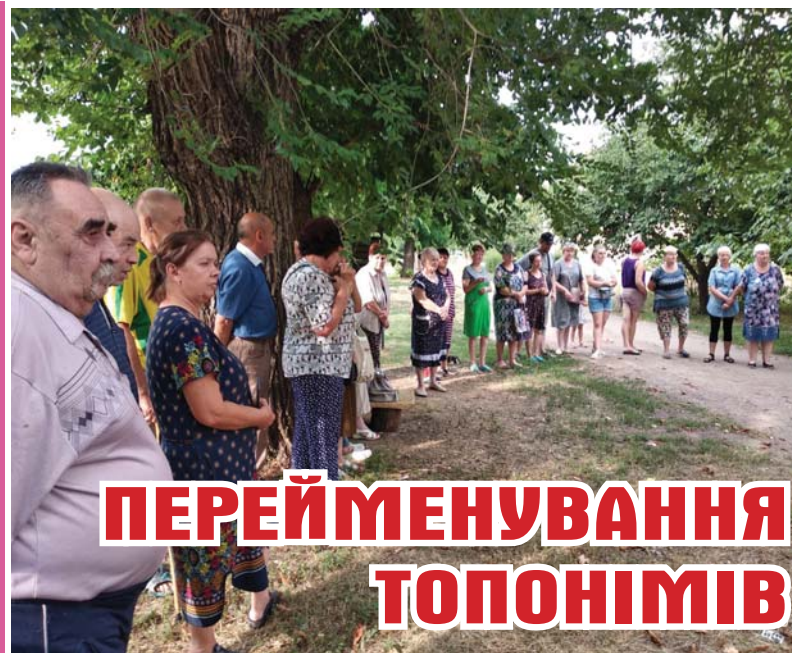
У місцевого жителя, Миколи Федоровича, ще від початку повномасштабного вторгнення рашистів пошкоджено дві будівлі. Він знаходився у одній з них, коли почався ворожий артобстріл. Якимось дивом чоловік поважного віку тоді вцілів. Тепер відновлює зруйноване, як може. А 5 місяців тому ворожий снаряд влучив у будинок старости села, Наталії Слюзко. За щасливим збігом обставин, її тоді вдома не було. Наталія Василівна з дітьми та внуками була тоді в іншому селі. Тепер будівля потребує значних капіталовкладень для відновлення, скаржиться вона, та все ж полишати житло не збирається, бо відбудовує з майстрами свою оселю. А ось від хати Миколи Наумчука залишилося тільки згарище. Але ніхто з людей не постраждав. Будинок пан Микола здавав у оренду. Орендарів у момент влучання в будівлі не було, оскільки знаходилися в той момент у шкільній їдальні. Коли повернулися, хата

вже палала. Ще до приїзду пожежних сміливці-наймачі житла витягли з будинку холодильник та особисті речі.

Звідси, від Ганнівки до передових позицій, всього кілька кілометрів. Тому постійно чути артилерійські обстріли. Вони весь час хвилюють і бентежать нас, не звиклих до цього візитерів. Як пізніше з'ясувалося, не треба було так хвилюватися. Так, бо то якраз працювала наша артилерія. Насправді зазвичай треба було хвилюватися пізніше, коли після тиші починає працювати ворожа артилерія. Тож голова військової районної адміністрації Євген Ситниченко закликає нас довго не затримуватися у фронтівій Ганнівці, аби не зваблювати ворога своєю присутністю на обстріл.

Ми залишаємо село, але обіцяємо повернутися. Представники громади і староста обіцяють нас дочекатися.

Павло БЕСАРАБ,
кореспондент газети
**На світлинах: пошкоджені
ворогом під час обстрілів паркан і вантажівка.**

ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ ТОПОНІМІВ

Читайте на 2-й сторінці

«Сміливі свідчити»

ГО «Львівський медіафорум» спільно із локацією-партнером ТЦ «Victoria Gardens» пропонує для огляду експозицію «Сміливі свідчити» про важливість роботи журналістів і незалежних редакцій у час війни, адже саме вони зробили так, щоб кожна людина могла стежити за подіями в Україні наживо. Про це «День» інформував «Львівський медіафорум» з уточненням: «Тут зібрані історії Мстислава Чернова та Євгенія Малолетки, які вибиралися з окупованого Маріуполя під обстрілами; редакції The Kyiv Independent, чії тексти цитують політики у всьому світі; видання «Суспільне. Донбас» та «Суспільне. Херсон», чії репортери залишаються на окупованих територіях, тощо. Історії, які нагадують про те, що справжня журналістика має значення». «Давайте чесно: ми рідко думаємо про те, як до нас потрапляє інформація, – цитують у «Медіафорумі» куратора виставки Олесью Кіцанюк. – А за цим всім – цілодобова робота журналістів: фіксерів, документалістів, воєнних репортерів, інтерв'юєрів тощо. Робота, яка має свою ціну: наразі відомо про 33-х загиблих журналістів». Виставка має дві мультимедійні компоненти. Перша – аудіостенд, реалізований у співпраці із медіа «The Ukrainians», де можна почути особисті свідчення тих, хто знімає та записує історії на передовій і в тилу, веде ефіри з укриттів, а також тих людей з медіа, які долучилися до лав ЗСУ. У проєкті використано аудіофрагменти з подкасту «Тут і тепер», створеного Українським ПЕН у межах Премії імені Георгія Гонгадзе спільно із The Ukrainians Media.

Друга компонента – тест «Keep calm and don't panic. Яка ваша роль у харчовому ланцюжку інформації», реалізований спільно із «Детектор медіа». «Інформація – це їжа для мозку, – вказано в описі тесту. – Її якість та різноманіття можуть впливати на ваші думки, стан та настрої. Ми не МОЗ, але запевняємо, що надмірне споживання неякісної та маніпулятивної інформації може зашкодити вашому здоров'ю – провокувати агресію чи навіть панічні настрої...».

Виставка «Сміливі свідчити: як журналісти змінюють хід війни» відбувається у межах проєкту «Якісні медіа для вразливих аудиторій», який реалізує ГО «Львівський медіафорум» за підтримки Міністерства закордонних справ і у справах Співдружності та розвитку Великої Британії. Відвідати виставку можна до 1 вересня (з 10.00 по 22.00) у Торговельно-му центрі Victoria Gardens (вул. Кульпарківська, 226А). Вхід – вільний.

Тетяна КОЗИРЄВА,
газета «День», 22 серпня 2022 року

ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ ТОПОНІМІВ

У Кривому Розі продовжуються громадські обговорення з питань перейменування об'єктів топоніміки міста. У минулий четвер, 18 серпня, чергове обговорення відбулося у Тернівському районі. Мешканці вулиць Новосибірська, Тобольська та Карачаївська обговорювали варіанти перейменування своїх вулиць. Близько п'ятдесяти мешканців будинків (в основному – з вулиці Новосибірської) зібралися біля будинку N17 на цій же вулиці, та з допомогою працівників Тернівського райвиконкому спробували обрати варіант перейменування їхніх вулиць. У розданих представниками влади опитувальних листах містилися варіанти назв, які були запропоновані як тимчасовою робочою групою з питань перейменування вулиць та інших об'єктів топоніміки, так і самими активними мешканцями будинків.

Більшість пропозицій було щодо перейменування вулиці Новосибірської, які, втім, не зовсім влаштували присутніх. Здійнявся гармидер: одні не бажали міняти назву вулиці, іншим не подобалися запропоновані варіанти, треті вимагали навести порядок на смітнику. Врешті – решт одні покинули громаду, а інші або обрали одну із запропонованих назв, або пропонували свій варіант, що також було передбачено.

Щодо перейменування вулиці Тобольської (крім запропонованої тимчасовою групою назви «Лисичанська») була пропозиція за підписами мешканців будинків цієї вулиці, яку подали у липні цього року до Тернівської районної у місті ради. У ній запропоновано перейменувати вулицю Тобольську на вулицю Миколи Коробка. Адже він, Микола Іванович Коробко, більше тридцяти

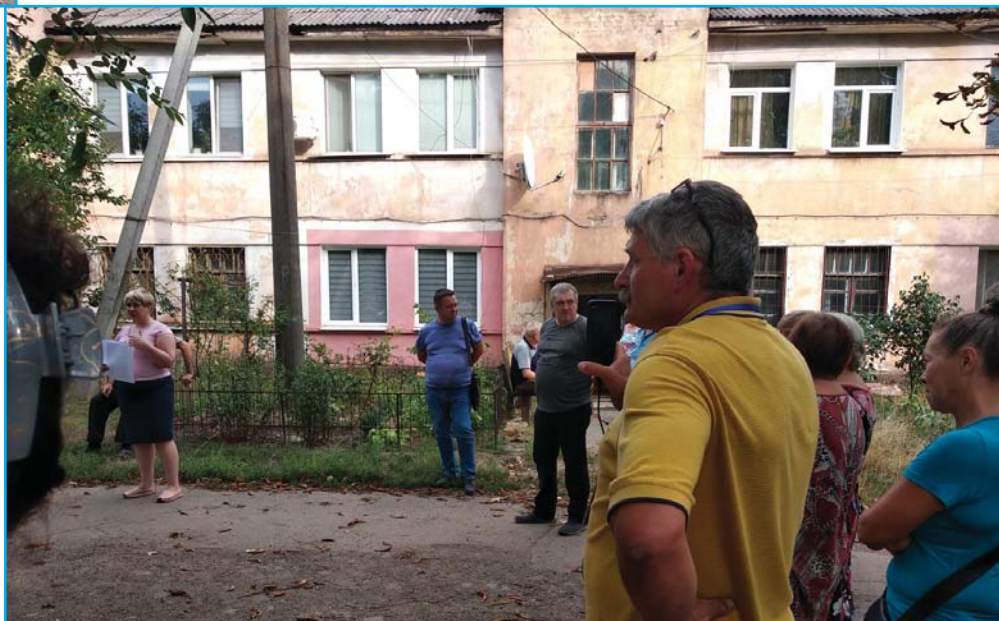
останніх років проживав саме на цій вулиці, у батьківському будинку. Члени ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство», засновником якого протягом більше десяти років був Микола Іванович, підтримали ініціативу мешканців будинків вулиці Тобольської про перейменування листом до депутатів Тернівської райради.

Ті з присутніх, що взяли участь того дня у визначенні нової назви вулиці Тобольської, одногласно проголосували за те, щоб вулиця носила назву Миколи Коробка.

Заповнені опитувальні листи були передані працівникам Тернівського райвиконкому. Після проведення обговорень з жителями всіх вулиць району, які підлягають перейменуванню, узагальнена інформація буде передана до тимчасової робочої групи для підготовки рішення міської ради.

Володимир НАЛУЖНИЙ,
голова ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».

На світлинах: під час дискусій про перейменування різних вулиць Тернівського району

Кінець «сакральності»: про що кажуть вибухи в окупованому Криму

(Рубрика «Точка зору»)

Вибухи на військових об'єктах в окупованому Криму – це не просто удар по арсеналах зброї. Упевнений, це ще й кінець кримської «сакральності», міф про яку насаджується російською пропагандою та особисто Володимиром Путіним від перших днів анексії півострова.

Увесь сучасний російський політичний устрій базується на цій самій «сакральності». Окупація Криму дозволила Володимирі Путіну зіграти на псевдопатріотичних емоціях великої частини російського населення і почати інтенсивніше, ніж раніше, закручувати гайки.

Міф про російську парламентську опозицію остаточно випарувався: за анексію Криму голосували представники всіх представлених у Державній думі політичних партій, а єдиного депутата, який наважився проголосувати проти – Іллю Пономарьова – піддали обструкції

та змусили емігрувати.

Але ж ще в грудні 2011 року, лише за два з половиною роки до анексії, учасники протестів на Болотній площі виступали проти фальсифікації підсумків парламентських виборів, проти того, що у висуванців «Справедливої Росії», на їхню думку, незаконно відібрали депутатські мандати.

У 2014 році було вже абсолютно неважливо, від якої партії був обраний депутат – від «Единой России», «Справедливої Росії» чи ЛДПР. А в 2022 році незмінний лідер «Справедливої Росії» Сергій Миронов – один із головних і найзатятіших прихильників «спецоперації».

При цьому стійкість російського «нового ладу» передбачала стабільність у Криму. Кремль вважав за краще приховувати, що перетворює український курорт на російську військову базу.

Навпаки, всіляко віталася інформація про розвиток кримського туризму, спростовувалися повідомлення про висна-

ження водних ресурсів півострова (на противагу постійним заявам російських та маріонеткових кримських керівників про те, що дніпровська вода «не потрібна», окупанти відразу ж після захоплення Херсонщини запустили Північно-Кримський канал).

Уявити Крим, на території якого вибухатимуть снаряди, гадаю, було абсолютно неможливо, – принаймні, постійним глядачам російського телебачення.

І ось цей образ стабільного Криму розвіявся у всіх на очах. Якщо після вибухів на військовому аеродромі під Саками російські офіційні особи ще могли говорити про необережне куріння поряд із військовими літаками, то тепер говорять про диверсії. А де диверсії – там і диверсанти.

Виходить, що горезвісні російські спецслужби, які постійно когось «відловлювали», приписували диверсії кінорежисерам і журналістам, розкручували справи заради «зірочок» на погонах та допомоги пропагандистам, справжніх «шкідників» знешкодити не змогли? І створили додаткові труднощі власним

військовим, які вже місяць продовжують «утюжити» південь і схід України, але незважаючи на руйнування і жорстокість, так і не можуть досягти серйозних результатів.

І дивуватися з того, що доблесні російські чекісти «не впоралися», не доводиться. Тому що «кошмарити» бізнес і вигадувати звинувачення Олегу Сенцову чи Владиславу Єсіпенку – зовсім не те саме, що запобігати справжньому знищенню російських військових об'єктів.

За підсумками кількох літніх кримських днів, схоже, можна стверджувати, що ФСБ Росії може змагатися в «ефективності» та здатності реагувати на справжні виклики з армією Росії.

Віталій ПОРТНИКОВ, журналіст і політичний коментатор, оглядач Радіо Свобода і Крим.Реалії

На світлинах: (вгорі) дим від вибухів на військовому аеродромі у селищі Новофедорівка... (нижче) – дим від вибуху боєприпасів у Джанкойському районі 16 серпня 2022 року.

<https://www.radiosvoboda.org/a/portnykov-krum-kinets-sakralnosti/31996278.html>

У СЕРПНІ НАМ ВИПОВНЮЄТЬСЯ 16 РОКІВ

(Продовження. 2014-2016-й роки)

У 2014-му переміг Майдан, а проросійська бандитська влада «регіоналів» Януковича програла. Тоді ж почалася російсько-українська війна, яка триває й досі. В цих умовах наша газета продовжувала тримати свою проукраїнську позицію і фактично з числа оцінювала на базі українських пріоритетів діяльність місцевої влади. Ось як це виглядало навіть по заголовках матеріалів. У 2014-му: «Що приховувалося за публікацією прес-служби прокуратури міста Кривого Рогу», «Фронтіві дороги» Кривбасу на 9 травня 2014 року», «Слідство завершене. Що далі?», «Шлях до структур у Євросоюзі торуємо в Кривому Розі», «Чому місцева влада не дбає про захист Кривого Рогу і чи потрібні нам сьогодні вибори?», «Криворіжці вшанували пам'ять загиблих під Іловайськом», «Тарасова верба знову ростиме біля пам'ятника Кобзареві», «Від «города руди і металла» - до міста вільних трудівників і творців». У 2015-му: «Велике промислове місто не має пам'яток промислової архітектури», «Кривий Ріг - від лютого часів Майдану до лютого часів Дебальцевого», «Криворізький загін територіальної оборони готується», «Юрій Горбачов, який пережив пекло Іловайська і Дебальцевого, розповідає...», «У Криворізькому районі влада нищить людей без війни», У 2016-му: «Опозиційному блоку не дали скасувати вибори в Кривому Розі», «Скільки коштує прихильність виборців у Кривому Розі?», «Влада сприяє розпалюванню війни. Громадянської», «Що розповіли журналісти з «Громадського ТБ», «Серце Великої Скіфії хоче об'єднати українців».

Росте верба Тараса посеред тривог

22 травня – день перепоховання тіла видатного українського поета і мислителя Тараса ШЕВЧЕНКА, перевезеного 1861 року з Росії в Україну, до Канева (нині – Черкаської області), де й покійся вже 154 роки. Тож цього дня нинішнього року о 8.30 ранку члени Криворізького міського правозахисного товариства вшанували пам'ять нашого Кобзаря, поклавши квіти до його пам'ятника в Кривому Розі. Тут же, біля пам'ятника, росте тепер Тарасова верба, яку активісти товариства висадили 16 листопада минулого року й за нею доглядають. Адже вона зберігає, за переказами, пам'ять про поета, коли він під час свого заслання в Казахстані втикнув у землю палицю з верби, на яку він деякий час там спирався під час недуги. Турботами нині вже покійного криворізького активіста «Просвіти» Олексі КУЦЕВОЛА гілочку від насадків тієї верби з'явилися і в Кривому Розі. Тож та маленька верба, яка сьогодні росте біля пам'ятника посеред тривог розбурханої війною України, - від одного з тих дерев, що виростили із привезених гілочок.

На світліні: за вербою доглядає Володимир НАЛУЖНИЙ

(Газета «Промінь Просвіти» за травень 2015 року)
https://pprosvita.at.ua/news/roste_verba_tarasa_posered_trivog/2015-05-28-1567

АКТИВІСТИ «ПРОСВІТИ» ПРОВЕЛИ АКЦІЮ

КРИВИЙ РІГ. – Понад 200 років тому, поблизу того місця, де понад злиття Інгульця з Саксаганню народився Кривий Ріг, тепер лежать руїни. Саме там, де ще напочатку минулого століття стояв новий будинок капітан-лейтенанта Федора МЕРШАВЦЕВА, в якому під керівництвом його зятя Андроника КИСЛОВА діяла криворізька «Просвіта». Від того будинку збігав тоді униз, до самого Інгульця, громадський вишневий сад, що заклав його господар і де щороку всі бажаючі ласували вишнями різних сортів. Ні саду тепер немає, ні будинку, а лежать руїни між спорудами Криворізького музичного училища і музичної школи.

А на другому березі Саксагані – розквіт дерев у парку ім. газе-

ти «Правда», частина з яких протягом останніх років зарясніла табличками з прізвищами чиновників місцевого рівня. Таким чином вони намагаються зберегти пам'ять про себе і замаскувати табличками такі діяння, про які українцям не хотілося б нагадувати.

25 жовтня зібралися активісти «Просвіти», які хочуть відродити з руїн будинку Ф.МЕРШАВЦЕВА, розгорнути плідну діяльність другого в Україні екомузееу на базі українсько-польського партнерства з відродження річки Саксагань. Минулого року музей отримав назву «Оберіг», а його аніматор Петро ЛИСЕНКО, заступник голови Криворізького міського правозахисного товариства, разом з іншими во-

лонтерами розпочав активну діяльність, залучивши до справи місцевих жителів.

Того дня активісти встали до місця, де стояв будинок Ф.МЕРШАВЦЕВА, інформаційний плакат про забуту місцевою владою мецената, а керівник місцевої громадської організації «Ліга культури» художник В'ячеслав СТРАННИК сказав, що навесні висадить тут вишневі дерева, аби той громадський сад відродити. Олександр МЕЛЬНИК, провідний працівник історико-краєзнавчого музею, запропонував перейменувати парк ім. газети «Правда» на парк ім. Федора МЕРШАВЦЕВА
Газета «Свобода»
української громади США, 26
гру4дня 2014 року)

У Тернах вшанували полеглих на Майдані

22 лютого об 11 годині біля готелю «Ювілейний» у день жалоби по загиблих на Майдані зібралися ті, кому не байдужа доля України, в кого серце болить за своїх борців. У вигляді хреста були розставлені поминальні лампадки. Дівчата та молодіці тримали в руках плакати «Герої не вмирають», «Кожне життя на совісті влади», тощо. А люди усе підходять. Несуть червоні гвоздики і кладуть на бруківку біля лампадок. І розвіваються національні прапори... День жалоби.

Імена героїв будуть викарбувані золотими літерами на скрижалях історії України. Уже сьогодні на Майдані чи на місці колишнього пам'ятника комуністичному ідолю треба встановити пам'ятний знак з іменами полеглих. Допомогти

їх сім'ям, зберегти пам'ять про достойників. Для того видати книжки, фотоальбоми, відеодиски. Нам треба назвати вулиці, сквери, майдани, школи іменами героїв. Поки ми ще думаємо, у вірменському місті Спітак, що колись дуже потерпіло від землетрусу, уже перейменували вулицю Януковичу, що там недавно з'явилася, на вулицю імені Сергія Нігояна, який загинув на Майдані одним із перших.

Ми пам'ятаємо героїв Крут, що полягли за самостійну Україну, ми будемо пам'ятати героїв Майдану полеглих за нашу свободу і наше майбутнє.

Вічна слава полеглим героям Майдану!
Славій КАРПЕНКО, м. Кривий Ріг

Історія

НЕЛЕГКИЙ ШЛЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЗЕТИ

КРИВИЙ РІГ. – 18 серпня активісти міського правозахисного товариства і просвітяни відзначили 10-річчя єдиної в місті незалежної української газети «Промінь Просвіти». У серпні 2006 року ніхто і припустити не міг, що газета зможе стільки часу виходити, при цьому бути українською, добровільною і фактично дисидентською, оскільки кожне число газети було актом незгоди з політикою місцевої влади. Та ще в умовах, які з часом усе погіршувалися. Але так сталося.

Просвітяни працювали без приміщення, збиралися у лісових насадженнях, у парках. Одна з церков Київського Патріархату надавали притулок для проведення засідань. Та в 2005 році сталося поповнення організації новими членами і голова міського об'єднання Товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка народний депутат Микола Коробко разом зі своїми заступниками Володимиром Налужним і Олександром Чижиковим подбали про створення бюро та газети.

Фінансова підтримка стала можливою лише після того, як про появу нашої газети з'явилася інформація в часописі «Свобода», а в ч. 2 за 2007 рік нашим проблемам була присвячена вже ціла сторінка, за що ми безмежно вдячні керівництву «Свободи». Адже нам тоді доводилось справді дуже тяжко ще й че-

рез те, що редакційна колегія «Промінь Просвіти» наполовину складалася з безробітних без надії на працевлаштування. До того ж, місцева влада (міська і обласна) була не в захваті відпови нашій газеті. У 2008 році газету визнали тільки після того, як отримали нашу вимогу з об'єднання влаштувати голодування. Незручними ми були для владців через постійну критичність виступів і через те, що при цьому широко використовували сатиру й гумор на сторінках «Ключий перелаз».

У 2009 році центральна «Просвіта» остаточно залишила нас без підтримки (і не тільки фінансової). Довелося витримати дуже потужну рейдерську атаку з боку партійних структур так званого демократичного спрямування, які намагалися підкорити собі просвітянську організацію і газету. Саме в той час завдяки активній підтримці голови криворізького осередку Спілки офіцерів України полковника Петра Лисенка газета і організація, і ціла група криворізьких просвітянських активістів отримали можливість вийти в інтернет-простір, інформуючи вже цілий світ про свою діяльність. Пізніше він організував ще три веб-сторінки, де більш детально й конкретно розповідалося про роботу криворізьких просвітян і правозахисників. Восени минулого року П. Лисенко після численних спроб

нарешті пробився на фронт і тепер на посаді заступника командира батальйону воює проти агресорів Росії, не забуваючи інформувати газету про події на тій війні. Тож тепер всі наші веб-сторінки веде Сергій Дашковський, в недавньому минулому керівник профспілкової організації на шахті «Гвардійська».

Починаючи з 2007 року, криворізькі просвітяни долучилися до партнерів Міжнародного фестивалю «Дні документального кіно в Україні» і стали організаторами першого мандрівного фестивалю в Кривому Розі, висвітливши 14 фільмів. У газеті з того часу з'явилася постійна рубрика «Фестиваль правд», а найактивнішими поширювачами правозахисних фільмів та організаторами дискусій і обговорень після їх показу постійно виступають М. Коробко та О. Чижиков.

Протягом 10 років усім членам редколегії було важко. Кореспондента «Промінь Просвіти» на громадських засадах журналістку Олену Маковій двічі за надуманими звинуваченнями звільняли з роботи на посаді редактора радіомовлення в телерадіокомпанії «Криворіжжя», а тому довелося докласти чимало зусиль, щоб через два роки за рішенням Верховного суду України її, врешті, поновили на посаді. Журналісти й інші члени редколегії брали участь у буремних подіях Революції Гідності в Кривому Розі і в Києві. Валентина Крив-

да була на Майдані в Києві 71 день, а після того, повернувшись до Кривого Рогу, продовжила свою активну боротьбу з відстоювання прав людини в численних судах.

Величезну допомогу газеті надає українська діаспора з США своїми жертвами, зокрема – Фондація ім. Івана Багряного під керівництвом Олексія Ковчова, Ольга і Петро Матули, Василь Стан, сестри Валентина, Надія і Лідія Когут, Федора Вітряченко-Єфіменко та інші патріотично налаштовані українці. Тому ми ще можемо продовжити нашу боротьбу на інформаційному фронті за встановлення в Кривому Розі інститутів правової і демократичної української держави.

Сергій ЗІНЧЕНКО – редактор газети «Промінь Просвіти», Кривий Ріг, газета української громади в США «Свобода», 10 листопада 2016 року.

<https://svoboda-news.com/svwp/%D0%BD%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%BA%D0%B8%D0%B9%D1%88%D0%BB%D1%8F%D1%85-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D0%B8/>

Передрук – у числі 24-му газети «Промінь Просвіти» за грудень 2016 року

Шляхетність і використання (Есеї) ближнього

Багато говорено про силу і слабкість. Що означає бути сильною людиною? Керуватися розумом, а не емоціями? Ніколи не плакати? Не зізнаватися, що тобі тяжко? Не факт, що це ознаки сили. Часом це просто свідчення більш поглибленого виду депресії. Коли відчуття: будь, що буде, мені байдуже. Інколи це прояв ще одного виду слабкості - гордині... Для мене бути сильним - це ніколи не використовувати інших людей для вирішення своїх проблем: фінансових, кар'єрних, психологічних. Плакати, бити посуд, просити ближнього «обійми мене», об'їдатися інколи від стресу - то не трагічно. Трагедія починається там, де власний біль людини сприймає, як «ліцензію» використати когось для своїх благ. Так і з'являються ефектні дівчатка із загадковим поглядом, які лихоманково шукають заможного «папіка». Варіант працювати, економити на якихось потребах, щоб не залежати від грошей партнера, їх не цікавить. Це й чоловіки, котрі ніяк не можуть обрати між дружиною і коханкою. Хоча по правді не люблять ні дружин, ні коханок, ні себе, ні Бога... Егоїстичні діти, які навідують батьків лише тоді, коли у тих батьків можна попросити грошей чи допомоги... Хитрі «друзі», які мають звичку приліпати лише до успішних, талановитих та емпатійних людей і тягти з них ресурси. Взаємну допомогу та підтримку такі особи надавати не готові. Тому й зникають без попередження, відчувши, що вчорашньому рятівнику може знадобитися їхня допомога. Навіть на просту вдячність вони не здатні. Багато таких прикладів у нашому житті. І трагедій, пов'язаних з використанням однією людиною іншої, теж багато.

Ніколи не використовувати ближнього - це має бути аксіома. Природне, як дихання. Проста гігієна душі. Принципівність, від якої в підсумку виграють всі. Тому, що кожен з нас перш за все - душа. Безсмертна душа...
Наталія ФЕДЬКО, м. Дніпро
«Пам'ять і забуття» - малюнок авторки, червень 2021
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100012571448290>

ПРО ДУШІ І ТУШІ

Не чутливі до горя людського розбещені душі.
Бо, в тіла заготовані, - більше не душі, а туші.
Ці створіння двоногі усе пожирять, мов тля
І хати обсирять, неначе для них - вся земля,
А вони - це єдині господарі моря і суші.

Такі душі у камерах тіл вже не сяють, а тліють
І у люті своїй на підсонячний світ скаженіють
Тому їхні тіла усе бачене палять дотла,
Щоб залишилась тільки земля і, можливо, зола
І вони, оті туші, що ледве й на сонці сіріють

Лише красти, гуляти на вкрадене, все - руйнувати,
А на всьому красивому - брудно паразитувати,
Щоб вкінці від людини залишилось тільки сміття,
А до творчості зовсім уже не було вороття -
Ось тоді вони будуть на світі самі панувати.

Велетенська орда, наче хмара, на нас наповзає
Світлих душами всюди гвалтує, катує, вбиває.
Темна згряя нависла над нами, брехня навкруги.
Свої символи дикі несуть на рогах вороги,
Але правда - за нас, як і «слава і воля святая!»

Сергій ЗІНЧЕНКО,
м. Кривий Ріг, 23 серпня 2022 року

Цитати книги і дослідження, які стосуються історії розвитку культури і освіти в Росії - справа невдячна і потребує неабиякої витримки. Раз по раз повертаєшся до імен авторів і не віриш власним очам, коли фіксуєш їх поважні регалії - професори, доктори, академіки... Тож ще раз на повну силу відкривається і так очевидне - як майстерно по-варварськи російська імперська думка використала, привласнила історію нею ж поневоленого народу, аби на чужих костях витворити власний міф про власну величчю і геніальність. Саме по цих наукоподібних текстах можна чітко простежити, які технології і практики були при цьому задіяні.

Взятися за цю тему, поринути з головою у великодержавні історичні завали мене спонукав нещодавній погром української бібліотеки в Москві. Наступ на українську книгу в Росії почався ще у 2007 році. Тоді з Бібліотеки української літератури в Москві звільнилися семеро співробітників-українців, а невдовзі по тому Ю.Г. Кононенко, одному з ініціаторів її створення наприкінці 1980-х років, який до слова був автором книги про історію Бібліотеки, було відмовлено

ча знань від старших до молодших. Більше того, самі служителі церкви часто просто не уміли читати, і проводили богослужіння не за церковними книгами, а по пам'яті, віками заведеним порядком.

До нас дійшло звернення новгородського архієпископа Геннадія до митрополита Симона (кінець XV - початок XVI ст.). З проханням «печаловаться» перед государем, «щоб училища учинити»: «Моя порада вчити в училище насамперед по абетці, словами під титли та псалтир: коли це вивчать, тоді вже можна читати і всякі книги. А то мужики-невігласи вчать хлопців - тільки псують. Спершу він навчить його вечірні, і за це приносять майстру каші та гривню... Те ж покладається і за заутреню, а за години - плата особливо. Понад те, даються ще поминки, крім обумовленого могорича. А відійде (такий учень) від майстра - нічого і не вміє, тільки бредє по книзі. А вже не можна інакше осягнути сенс книги, як вивчивши абетку та титла». Тобто російські педагоги стародавньої Росії вміли натаскувати кандидатів в священнослужителі прямо з голосу без справжнього навчання грамоті.

Через півстоліття у 1551 р на Стоглавого соборі по-

“БИТВА З КНИГОЮ. ЦАРСЬКЕ ПОЛЮВАННЯ”

у продовженні трудового контракту. На той час Кононенко завідував відділом російської україніки та був одним з найстаріших і найбільш професійних працівників Бібліотеки. У 2009 році Юрієві Кононенку російські прикордонники не дозволили повернутись додому в Москву з України, мотивуючи це порушеннями останнім російського законодавства. Тоді ж було проведено значне оновлення фондів, у результаті чого було списано багато українських видань, передусім періодичних видань українських громад Росії. Далі тиск приймав дедалі вигадливіші і жорсткіші форми. Нещодавно проти директора Бібліотеки Наталії Шаріної було висунуто звинувачення в розпалюванні ненависті або ворожнечі, а також за двома епізодами 160 Статті: Кримінального кодексу РФ («привласнення або розтрата»).

Хтось сприймає цю брутальну акцію, як продовження інформаційного наступу на Україну. І матиме, вочевидь, рацію. Та, переконана, що суть проблеми ховається далеко глибше. Бо маємо справу з продовження політики культурної ізоляції самої Росії, її подальшою інтелектуальною консервацією. Це відбувалось під час царату, продовжувалося у сталінській політиці «розвитку і злиття (читай - поглинання) націй». На деякий час, короткий час єльцинського періоду ця імперська тварина, здається відступила. І ось знову на новому своєму витку ми знову зіткнулися з тим, що колись Радищев назвав «Чудище обло, озорно, огромно, стозевно и лаяя». Це епіграф до його знаменитого «Путешествия из Петербурга в Москву», видозмінена фраза Василя Тредьяковського «Ужасное чудовище, безобразное, огромное, лишнее зрениа».

В Росії завжди боялися і ненавиділи освічених людей. Ненавиділи і книги, як джерело вільнодумства і розпущеності. Щоправда за єдиним винятком - сумнозвісного «Домострою», укладеного в середині XIV століття протопопом Благовещинського монастиря у Москві - Сильвестром, духівником Івана Грозного. Російської енциклопедії, котра узаконювала домашнє звірство. Вона по праву належить тогочасній російській інтелектуальній думці.

«Домострой» - концентрований досвід епохи в якому головне - найголовніше - запобігання і прославлення царя: «Як царя або князя шанувати і в усьому їм коритися, і всякому володарю коритися, і правдою служити їм у всьому» і насадження страху перед Богом. У цьому зводі правил немає жодного слова про освіту. До слова, її постулати нині російська «прогресивна» думка намагається реанімувати, як щось фундаментальне, універсальне, сакральне, «и с к о н н о е». І активно використовує в боротьбі з політичною опозицією і шельмуванні сексуальних меншин.

УКРАДЕНІ СКАРБИ

Православ'є, яке грізним поступом ішло по Росії і справді аж ніяк не супроводжувалося розвитком писемності, грамотності населення. Єдиним засобом, і це визнають більш сумлінні дослідники, була переда-

вторилися ті ж скарги на низький рівень грамотності духовенства. Потреба в освічених людях в XVI ст. значно зросла, що було пов'язано з розвитком економіки, державного апарату об'єднаної країни, міжнародних зв'язків. Стоглавий собор ухвалив: «в царствующем граде Москве и по всем градам... у священников, у дьяконов, и у дьячков учинити в домах училище, чтоб священники и дьяконы и все православные христиане в коемжде граде пре-давали им своих детей и на учение грамоте и на учение книжного письма».

Тут виникає закономірне запитання, а як же майже 7 тисяч інкунабул, які зберігаються в Російській національній бібліотеці? Як, як зазначають російські дослідники, є свідченням високого розвитку освіти. І культу книги. Звідкіля взялися її неймовірні скарби? Тут треба сказати, що, звісно ж, від захопленої у 1795 році Російською імперією у Варшаві у якості трофею бібліотеки Залуських (майже 300.000 томів та 10.000 рукописів), бібліотек Вольтера і Дідро, Ланського і більшої частини архіву Головного архівного управління Франції зі зруйнованої фортеці Бастилії в Парижі (вкуплені дипломатом Петром Дубровським і перевезені у Петербург), та трофеїв численних експедицій по теренах самої імперії. Одну з перших очолив сумнозвісний Петро Валуєв, в маршрут якого входив, звичайно, Київ та Київська губернія. Його діяльність в Україні поки що залишається поза увагою вітчизняних дослідників, та чи не з тих часів у російських фондах з'явилося широко відоме зібрання староукраїнських рукописів (понад 300 000), серед них: перша датована пам'ятка вітчизняного письменства - «Остромирове євангеліє», найдавніший список літопису Нестора, рукописні книги 11 - 12 ст. та ін.

Про царське полювання на українські книги я частково писала у статті «Пастка Межигір'я, або воскреслий дух Семена Палія» за 26 лютого 2014 р., особливо про багатющу колекцію Межигірського монастиря - того, якому у 1683 році заповідав своє величезне книжкове зібрання український просвітителі І. Гізель.

Наталія ДЗЮБЕНКО-МЕЙС
(У скороченому вигляді. Повністю - за посиланням: <https://www.facebook.com/notes/361271758334993/>)